

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Juliana Fischerová

**Medializace dítěte na českém internetu
v rámci blogů a sociálních sítí**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Juliana Fischerová**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbora Osvaldová**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

FISCHEROVÁ, Juliana. *Medializace dítěte na českém internetu v rámci blogů a sociálních sítí*. Praha, 2014. 67 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Doc. PhDr. Barbora Osvaldová.

Anotace (abstrakt)

Tématem této práce jsou blogy o hendikepovaných dětech a způsob, jakým je jejich prostřednictvím dítě medializováno. Téma je popsáno na příkladu tří blogů a rozhovorech s jejich autory. Práce dále pojednává o fenoménu rodičovských sociálních sítí.

Práce je rozdělená na dvě části, první je věnována teoretickému základu, především definici blogu a sociální sítě, dále pak etice a soukromí v rámci blogů a sociálních sítí. Druhá část analyzuje samotné blogy, jejich autory, styl, jakým k blogu přistupují, pozitiva a možné negativa, které může blogování přinést rodině nebo samotným popisovaným dětem.

Abstract

The subject of this thesis is blogging about handicapped children and the way in which the child is published through them. The subject is illustrated by the examples of three blogs and interviews with their authors. The thesis also discusses the phenomenon of parental social networking sites.

The work is divided into two parts – the first is devoted to the theoretical base, especially the definition of blogs and social networking sites, as well as ethics and privacy in the context of blogs and social networking sites. The second part discusses blogs and their authors, blogging style and the perks and the potential disadvantages that blogging can bring to the family or to the children.

Klíčová slova

Blogy, nová média, sociální sítě, děti, soukromí, internetová komunikace

Keywords

Blogs, new media, social networking sites, children, privacy, internet communication

Rozsah práce:

65 453 znaků s mezerami

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. 5. 2014

Juliana Fischerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala za podporu a rady Markovi, Veronice, Hance a dalším, kteří mi pomohli. Zejména ale chci poděkovat Marcele Martínkové, Lucii Tusinovské a Kamile a Petrovi Forejtkovým, bez nichž by práce nemohla vzniknout.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK

Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Juliana Fischerová

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2010

E-mail diplomantky/diplomanta:

julia2@centrum.cz

Studijní obor/forma studia:

bakalářský/prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Medializace dítěte na českém internetu v rámci blogů a sociálních sítí

Předpokládaný název práce v angličtině:

Medialisation of the child on czech internet in blogs and on social networks

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2013

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Ve své práci bych se chtěla věnovat zobrazení dítěte na internetu, převážně v rámci blogů, v menší míře pak na sociálních sítích.

Novodobé supermédiu, Internet, dává každému možnost stát se slavným. Možnosti nenáročné sebe prezentace využívají jak děti samotné, tak jejich rodiče. Těm blogování mimo funkce deníku přináší i další benefity – možnost interakce s dalšími čtenáři a vytváření komunit, možnost osvěty

veřejnosti o zvláštních, nepříliš medializovaných tématech, informování lékařů „v přímém přenosu“, či dokonce možnost využít blog jako fundraising pro své potřeby.

Vyvstává ale otázka, nakolik jsou si rodiče-pisatelé vědomí toho, kolik a komu intimní informace své rodiny a obzvláště dětí poskytují a nakolik výhody blogování převažují nad nevýhodami. Jak pisatelé blogů své čtenáře filtrují, filtrují-li vůbec? Nemůže mít blogování o dítěti v budoucnu pro něj negativní důsledky?

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Vymezení tématu

2. Blog a medializace problému jako způsob vyrovnávání se se zvláštní životní situací

3.-8. Rozbor konkrétních internetových stránek (*Autíček Jeníček, Naše cesta s PMS a další stránky uvedené níže*)

9. Možné negativní důsledky pro dítě a rodinu

10. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

vybrané české internetové stránky a blogy: <http://auticekjenicek.blogspot.cz/> (2009-2012), <http://nasecestasmps.blogspot.cz/> (2010-2012), <http://forejtekblog.idnes.cz/> (2010-2012), <http://tusticka.blogspot.cz/> (2010-2012)

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Zmapování a analýza vybraných českých blogů a stránek o dětech.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Mareš, Petr: Modernizace a česká rodina – soubor příspěvků týkající se podoby, problémů a života současných českých rodin. Jedná se o sborník výsledků výzkumného projektu "Mládež, děti, rodina v období transformace".

Šmahel, David – Psychologie a internet – David Šmahel píše o budování on-line identity a prolínání virtuálního světa s tím „opravdovým“, o vztazích a emocích na internetu a o online komunikaci.

Livingston, Sonia - Children and the Internet – O proměnách, které způsobuje internet. Nastiňuje výhody a nevýhody plynoucí ze života on-line.

Newson, Alex, Houghton, Deryck Patten, Justin – Blogging and Other Social Media – Kniha popisuje přeměnu, kterou zažil mediální svět a obzvláště internet po masovém vzestupu blogování. Obsahuje i sekci týkající se práva, soukromí a ochrany osobních údajů na internetu

Kaufman, Barry Scott - The Psychology of Creative Writing – Kniha se zabývá několika aspekty psaní – procesem vytváření příběhu, osobou autora, vývojem tvůrčí osobnosti atd.

Říčan P., Krejčířová D. A kol. Dětská klinická psychologie – Publikace mapující celý obor dětské psychologie, určená především dětským psychiatrům a pediatrům, ale i širší veřejnosti.

<http://auticekjenicek.blogspot.cz/> - Blog matky malého autistického chlapce Jana. Dlouhodobě na blogu mapuje chlapcovy pokroky a snaží se pomoci i těm, kteří trpí podezřením na některou z poruch tzv. autistického spektra.

<http://nasecectasmps.blogspot.cz/> - Blog matky dvou dětí od narození trpících nevléčitelnou smrtelnou nemocí, mukopolysacharidózou III. typu. Snaží se vysvětlit, jaké to je, vychovávat těžce handicapované dítě a podrobně dokumentuje život svých dětí.

<http://tusticka.blogspot.cz/> - Blog věnovaný autorčině rodině a dceři s mentálním handicapem a epilepsií

<http://forejtek.blog.idnes.cz/> - Blog otce malého chlapce s autismem, mimo něj ale blog pojednává jiných tématech, než je autismus a mezilidské vztahy

Další zdroje

<http://www.mimibazar.cz/> - internetový obchod, bazar, komunitní centrum a diskuzní fórum, určené především matkám malých dětí. Často jsou tu k veřejnému nahlédnutí velmi intimní fotografie dětí.

<http://www.facebook.com/> - největší internetová sociální síť

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

Transformace části domácí blogosféry z formy osobních záznamů do jednoho ze segmentů české žurnalistiky. Ondřej Stratilík, vedoucí práce Miloš Čermák

Rozdílné způsoby medializace v blogosféře a masových médiích. Tomáš Bartl, vedoucí práce Otakar Šoltys

Nástup blogů na českou mediální scénu. Pavel Kasík, vedoucí práce Milan Šmíd

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

Úvod.....	2
1. Blog, sociální sítě, jejich vymezení a význam	3
1.1. Definice blogu	3
1.2. Definice sociální sítě	7
1.3. Soukromí na blozích a sociálních sítích	8
1.3.1. Blogová etika	9
1.3.2. Etika sociálních sítí	12
2. Blogy a sociální sítě, které zkoumá tato práce a jejich význam	14
2.1. Metodika	14
2.1.1. Použité metody	14
2.1.2. Výběr respondentů	15
2.2. Autíček Jeníček	17
2.2.1. Základní charakteristika blogu Autíček Jeníček	17
2.2.2. Rozbor blogu Autíček Jeníček na základě zkoumaných otázek	17
2.2. Tuštička Ninuška	22
2.2.1. Základní charakteristika blogu Tuštička Ninuška	22
2.2.2. Rozbor blogu Tuštička Ninuška na základě zkoumaných otázek	22
2.3. Forejtek.idnes.cz	25
2.3.1. Základní charakteristika blogu forejtek.idnes.cz	25
2.3.2. Rozbor blogu Forejtek.idnes.cz na základě zkoumaných otázek	25
2.4. Dětské sociální sítě	28
2.4.1. Stručná charakteristika serveru Mimibazar.cz a dalších rodičovských webů	28
2.4.2. Uživatelé rodičovských serverů a způsob, kterým na nich prezentují své děti	28
3. Možné přínosy nebo negativa blogování a sdílení života na sociálních sítích	31
3.1. Přínosy blogování	31
3.2. Negativní důsledky blogování	32
3.3. Shrnutí	33
Závěr	34
Summary	35
Použitá literatura a internetové zdroje	36
Kvalifikační práce	39
Seznam příloh.....	Chyba! Záložka není definována.
Příloha č. 1: Rozhovor s Marcelou Martínkovou, autorkou blogu auticekjenicek.blogspot.cz	Chyba! Záložka není definována.
Příloha č. 2: Rozhovor s Lucií Tusinovskou, autorkou blogu tusticka.blogspot.cz	Chyba! Záložka není definována.
Příloha č. 3: Rozhovor s Kamilou a Petrem Forejtkovými, blog forejtek.idnes.cz	Chyba! Záložka není definována.
Příloha č. 4: Ukázka blogu auticekjenicek.blogspot.cz (obrázek)	Chyba! Záložka není definována.
Příloha č. 5: Ukázka blogu tusticka.blogspot.cz (obrázek)	Chyba! Záložka není definována.
Příloha č. 6: Ukázka blogu forejtek.idnes.cz (obrázek)	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Ve své práci se budu věnovat zobrazení dítěte na internetu, převážně v rámci blogů, v menší míře pak na sociálních sítích.

Novodobé supermédium, Internet, dává každému možnost stát se slavným. Možnosti nenáročné sebe prezentace využívají jak děti samotné, tak jejich rodiče. Těm blogování mimo funkce deníku přináší i další benefity – možnost interakce s dalšími čtenáři a vytváření komunit, možnost osvěty veřejnosti o zvláštních, nepříliš medializovaných tématech, informování lékařů „v přímém přenosu“, či dokonce možnost využít blog jako fundraising pro své potřeby.

Vyvstává ale otázka, nakolik jsou si rodiče-pisatelé vědomí toho, kolik a komu intimní informace své rodiny a obzvláště dětí poskytují a nakolik výhody blogování převažují nad nevýhodami. Jak pisatelé blogů své čtenáře filtrují, filtrují-li je vůbec? Nemůže mít blogování o dítěti v budoucnu pro něj negativní důsledky?

Pro svoji bakalářskou práci jsem zvolila jako téma zobrazení hendikepovaného dítěte na internetu. Především v rámci blogů, protože sama jeden blog píšu a tento způsob komunikace je mi velmi blízký.

Blogování částečně stírá hranice mezi novináři a čtenáři. Díky rychlému nástupu internetu dostali lidé možnost prakticky kdykoli se k čemukoli vyjádřit.

Možnost blogovat začali lidé využívat jak na zvláštních internetových serverech, k tomu určených, tak přímo pod hlavičkou českých deníků a týdeníků. Na jednoduchém webovém rozhraní tak dostali šanci přímo, jednoduše a poměrně rychle komentovat aktuální události. Blogování se také částečně stává součástí zpravodajství – politici, o kterých je v médiích často řeč, zakládají své vlastní blogy, na nichž jsou upřímnější a z nichž poté redaktoři využívají některé části při tvorbě zpravodajství.

Oproti původní tezi jsem se od původního záměru vyzpovídat pro účely bakalářské práce čtyři autory odklonila, vzhledem k tomu, že mě jedna z blogerek bohužel odmítla.

1. Blog, sociální sítě, jejich vymezení a význam

V následující kapitole bych ráda vymezila význam blogu, jeho fungování a specifický typ blogu a blogerů, kterým se budu ve své práci věnovat.

Zároveň chci popsat také fungování sociálních sítí, především české sítě, která se dětem a jejich rodičům věnuje.

Blog lze zjednodušeně popsat jako obvykle osobní formu zápisníku, stránku, věnovanou životu nebo zálibám autora, zveřejňovanou online. Většinou má tedy charakter deníku nebo diáře, kdy autor postupně přidává příspěvky na určité téma – můžou to být příhody ze života, úvahy nebo příspěvky věnované vybranému tématu – například některé ze zálib autora.

1.1. Definice blogu

Na rozdíl od divadelních, literárních nebo filmových žánrů, přesná definice blogu¹ neexistuje. Jak uvádí například Rettberg²: „Abyste porozuměli blogování, musíte blogy nejdříve nějakou dobu číst.“

Blogy mají přibližně společnou formu – tedy často jsou příspěvky pouze jednoduše retrospektivně přidávané za sebou, kdy se poslední příspěvek zobrazuje jako první, ale i v tomto se najdou výjimky.

Pro založení blogových stránek dnes již není nutné pokročile programovat, existuje mnoho blogovacích služeb, jež nabízí jednoduché textové editory s intuitivní možností přidávání multimediálního obsahu nebo přizpůsobení designu blogu autorovi na míru. Jednoduché založení blogu je možné prostřednictvím serverů jako je Blogger.com, v Česku na Blog.cz, Bloguje.cz, nebo v rámci blogovacích rubrik na iDNES.cz³, lidovky.cz⁴ nebo Respekt.cz⁵

¹ Zkratka z anglického *web* a *logging*, psaní webového deníku. OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 33. ISBN 9788072772667

² RETTBERG, Jill Walker. *Blogging* [online]. Hoboken: Wiley, 2013 [cit. 2014-05-16]. ISBN 978-074-5674-018. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10738063>

³ <http://blog.idnes.cz/>

⁴ <http://bigblogger.lidovky.cz/>

⁵ <http://blog.respekt.ihned.cz/>

Blog je možná lépe posuzovat jako médium s dalšími subžánry, podle zaměření, jakému se věnuje, než jako specifický žánr.

Rettberg⁶ uvádí tři typy blogů. Podle jejich způsobu je lze rozdělit takto.

1) Osobní blogy/Deníky⁷

V těchto blozích se silně promítá autorova osobnost, popisují každodenní příhody, případně názory. Z podstaty věci bývají velmi otevřené a subjektivní. Jako příklad uvádí Rettberg blog dooce.com, na základě něhož vznikl i termín „to be dooced“, tedy „být vyhozen z práce kvůli věcem, co daný člověk napsal na svůj blog“, vycházející ze situace, která se autorce blogu přihodila.

Z mého pozorování českých blogů autoři klasických „deníčků“ nemívají na svých blozích reklamu, ale na některých (čtenějších) se postupem času může objevit.

2) Filtrovací blogy⁸

Filtrovací blogy na rozdíl od osobních slouží především tomu, aby pisatel blogu navedl čtenáře k dalším zajímavým webům a informacím. Kromě samotných odkazů většinou navigaci doprovází i vlastním komentářem, komentáře čtenářů mohou být často zakázány (uvádí Rettberg na příkladu blogu kottke.org⁹).

Od této formy blogu se nicméně upouští, jak uvádí Rebecca Bloodová, postupně byly nahrazovány spíše více deníkovou formou blogu. Zatímco kdysi jsme pod slovem blog mohli rozumět jakousi směs odkazů (linků) s komentářem, dnes se definice blogu celkově blíží spíše ke stránce, která je pravidelně aktualizovaná, s nejnovějším příspěvkem publikovaným nejvýše.¹⁰

3) Tematické blogy¹¹

⁶ RETTBERG, Jill Walker. *Blogging* [online]. Hoboken: Wiley, 2013 [cit. 2014-05-16], str.19. ISBN 978-074-5674-018. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10738063>

⁷ Personal Blogs

⁸ Filter Blogs

⁹ RETTBERG, Jill Walker. *Blogging* [online]. Hoboken: Wiley, 2013 [cit. 2014-05-16], str.14-15. ISBN 978-074-5674-018. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10738063>

¹⁰ [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html

¹¹ Topic-driven Blogs

Ať už se jedná o jakýkoli blog, který není pouze směsným deníkem, je v současné době nejobvyklejší, že se autor věnuje zejména jednomu nebo více tématům, která ho zajímají a v tomto zůstává více či méně konzistentní, popřípadě si pro další téma založí nový.

Příkladem mohou být fashion blogy, velmi sledované blogy zaměřené na módu, na kterých (obvykle ženské) autorky fotí své oblečení a svůj celkový životní styl. V tomto případě se často jedná i o snadno zpeněžitelné téma. Je-li blog autora dostatečně čtený, může přerůst z volnočasové zábavy k částečnému zaměstnání, a to ať již díky přivýdělku z automaticky generované reklamy přes např. Google AdSense¹², nebo například z partnerství s některou z módních firem, kdy se může často jednat o placené „public relations“.

Na vzestupu jsou podobně jako fashion blogy také blogy týkající se jídla, vaření a rozmanitých gastronomických objevů, tzv. foodblogy, dále blogy týkající se politiky, historie, chovatelství, zdraví a nespočtu dalších témat.

Bloodová¹³ podobně kategorizuje blogy na filtrovací (podobně jako výše), deníky, znalostní (mající podobné rysy jako blogy tematické), smíšené (kombinace tří výše uvedených) a jiné – nespádající do žádné z kategorií. Ani tato diferenciací ovšem stále nepostihuje blogy v celé jejich šíři a ve většině případů nalzáme blogy smíšené.

Zájmem této práce jsou zejména blogy, medializující děti a život s hendikepovanými dětmi – psané rodiči. Nikoli tedy blogy, které si píšou samotné děti například v době dospívání jako deník. Zmiňuji-li ve své práci termín „dětský blog“, mám na mysli tento konkrétní typ blogu. Zkoumané blogy se věnují především dětem se specifickými potřebami a zdravotními handicapy, a často se netýkají pouze popisu běžného dne, zkušenosti a tipy, jak s nimi pracovat, ale jako přidanou hodnotu nabízí také všeobecné informace např. o daném postižení, linky na další blogy či weby a svým způsobem někdy mohou fungovat jako určitý typ poradny nebo diskuzního fóra. Zařadila bych je na pomezí blogu osobního (deníkového) a tematického (znalostního).

¹² Blogger na svém blogu uvolní část místa, na které se průběžně objevuje reklama generovaná službou Google, může nebo nemusí se vztahovat k obsahu blogu/textu.

¹³ BLOOD, Rebecca. *The weblog handbook: practical advice on creating and maintaining your blog*. Cambridge, MA: Perseus Pub., c2002, xii, 195 p. ISBN 07-382-0756-X.

Nutno ovšem podotknout, že takové rozdělení blogů v praxi příliš nevidáme. Jelikož se blogeři a s nimi i blogging stále vyvíjí, dochází spíše k určitému promísení stylů, kdy v rámci jednoho blogu nacházíme znaky filtrovacího, osobního i tematického blogu.

Na základě několika různých výše uvedených definic lze vyvodit, že existuje několik bodů platných pro většinu blogů, podle kterých je můžeme odlišit od běžných webových stránek.

- a) Blog píše jedna osoba nebo menší kolektiv autorů
- b) Blog je průběžně aktualizován, příspěvky jsou uveřejňovány v obráceném chronologickém pořadí
- c) Blogy jsou interaktivní, umožňují čtenářům diskutovat s autorem a naopak autorovi oslovovat čtenáře (různí provozovatelé umožňují komentáře čtenářům diskuze také moderovat, příspěvky v nich mazat nebo upravovat)

Z mé zkušenosti také vyplývá:

- d) Autoři blogů bývají silně subjektivní – blog je primárně odrazem jejich názorů. Ve většině případů neexistuje cenzura nebo jakási kontrola, pouze autocenzura
- e) Obvykle jsou spíše věci záliby, ale mohou sloužit i k výdělku, to se ale děje pouze u menšiny (tematických) blogů¹⁴
- f) Existuje obrovské množství blogů, mnozí autoři také mají blogů několik, zaměřených různými směry. Existuje ale také velké množství mrtvých, již neaktualizovaných blogů, které jsou ovšem stále dohledatelné a nadále máme možnost je číst – na některých z nich pak staví blogy nové.

¹⁴ V Česku je možné např. zaplatit si inzerci je možné na food blogu Cuketka.cz, blogerka Ada prodala v roce 2012 svůj blog Modnipeklo.cz společnosti Webdio.cz, která se nyní stará o administrativu a chod blogu, zatímco Ada je jeho autorem.

1.2. Definice sociální sítě

Boyd a Ellison¹⁵ označují jako sociální sítě stránky založené na službě web 2.0, které uživatelům umožňují založit veřejný nebo neveřejný internetový profil. Zároveň mají možnost založit si seznam dalších uživatelů, se kterými chtějí být spojováni a kteří se mohou spojit s nimi a online s nimi komunikovat - např. v rámci Facebooku se této funkci říká „přátelit se“. Je také nutno upozornit, že si takto definujeme specifickou formu sociálních sítí jako média, nikoli sociálních sítí jakožto přirozených vazeb ve společnosti.

Do rámce sociálních sítí se vejdou také blogy, různá diskuzní fóra nebo projekty typu Wikipedia – internetová encyklopedie společně vytvářená komunitou uživatelů či komunitní weby jako je například Scuk.cz – server mapující českou gastronomii.

V rámci sociální sítě pak mohou uživatelé obvykle přispívat nejrůznějším obsahem – sdílet názory, fotografie, videa a další multimediální obsah. Důležitá je nejen možnost vytváření tohoto obsahu, ale především sdílení a výměna s dalšími uživateli. Na rozdíl od blogů, které by do této definice také mohly spadat, je u nejoblíbenějších sociálních sítí také velmi zajímavá skutečnost, že u uživatelů můžeme jejich vazby na další uživatele poměrně snadno rozeznat – uživatel služby Facebook má seznam svých přátel, jiný uživatel má svůj seznam a vzájemně na první pohled vidí průnik těchto množin.

Tyto sítě nepoužívají jen fyzické osoby, ale také různé společnosti, média pro svou propagaci nebo i samotní tvůrci webových stránek či blogů – odděleně od svého „osobního“ profilu si blogeři na sociálních sítích často zakládají speciální blogový profil, který zčásti využívají jako RSS¹⁶ a částečně tak doplňují svůj blog o kratší, aktuálnější obsah, který by sám o sobě nevydal na „článek“.

Mezi nejoblíbenější sociální sítě patří Facebook.com (spuštěn v roce 2004)¹⁷, který má dnes již přes miliardu uživatelů, nebo mikroblogovací služba Twitter.com. Před érou Facebooku byla velmi úspěšnou sociální sítí také stránka MySpace.com. V rámci českého

¹⁵ BOYD, Danah m. a Nicole B. ELLISON. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication* [online]. 2007, vol. 13, issue 1, s. 210-230 [cit. 2014-05-16]. DOI: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>

¹⁶ Viz.: <http://cs.wikipedia.org/wiki/RSS>

¹⁷ [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/how-facebook-was-founded-2010-3#we-can-talk-about-that-after-i-get-all-the-basic-functionality-up-tomorrow-night-1>

internetu se začínalo komunikovat především na sítích, jako jsou Lidé.cz (od roku 1999)¹⁸, seznamka Libimseti.cz (od roku 2002)¹⁹, Spolužáci.cz (od roku 2004) nebo komunitní a diskuzní server Nyx.cz (2001)²⁰.

1.3. Soukromí na blozích a sociálních sítích

Jedním ze základních problémů užívání služeb Webu 2.0 je otázka soukromí. Nejvíce je to zřejmé hlavně na nejvyužívanější sociální síti, Facebook, kde si toto lidé často neuvědomují – její užití je zdarma, ovšem pro majitele této služby je poskytování těchto služeb výdělečnou činností.

Uživatel sociálních sítí dobrovolně poskytuje svá osobní data, která pak dokáže Facebook dokonale analyzovat a na základě nich pak přizpůsobuje například reklamu, která se uživatelům zobrazuje. Má přehled nejen o zálibách samotného uživatele, ale také o síti jeho přátel, ze které lze vyvodit další podstatné informace.

Sám Zuckerberg mluví o tom, že by rád Facebook využil k tomu, aby byl svět otevřenější a lidé k sobě měli blíž, zmiňuje se také o tom, že by mohl vydělávat na reklamách z Facebooku mnohem více peněz, ale není takový.²¹

Problémem sociálních sítí a Facebooku možná ale nemusí být ani tak to, zda Facebook využívá jejich osobních dat k optimalizaci působení reklam a následné monetizaci, ale samotná medializace sama sebe, kdy si mnozí uživatelé neuvědomují, co všechno o sobě na internetu sdělují a kdo se k těmto informacím může dostat.

Na Facebooku je uživatelům umožněno nastavit si v základních volbách komu, jak a které příspěvky (fotografie, videa) se budou ostatním lidem zobrazovat, ale ne každý tato omezení využívá, jsou v nastavení poměrně složitě dohledatelná²². Facebook navíc

¹⁸ <http://lide.cz/>

¹⁹ <http://libimseti.cz/>

²⁰ <http://nyx.cz/>

²¹ [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.wired.com/2010/05/zuckerberg-interview/all/>

²² Umožněno je například omezit následující:

Jak můžu při vytváření příspěvku vybrat, kdo ho uvidí?

Jak lze seznamy používat ke sdílení s konkrétní skupinou osob?

Jak můžu změnit okruh uživatelů u příspěvku, který sdílím na mém profilu Timeline?

Jak nastavím, kdo uvidí, co je na mém profilu Timeline? Jak můžu vybrat, kdo uvidí předchozí příspěvky na mém profilu Timeline?

Jak odeberu označení z fotografie nebo příspěvku, kde jsem označen(a)?

Jak mohu kontrolovat označení, která uživatelé přidají do mých příspěvků, před jejich zveřejněním?

veškerá data o uživateli schraňuje, a i v případě, že například fotografie uživatel smazal, nechává je na svých serverech (tato praxe se mění jen postupně, v současné době by například fotografie měl do 30 dnů smazat).²³ Bylo tedy možné, že příliš osobní fotografie, která uživatel na svůj profil nahrál a následně je chtěl kvůli ochraně soukromí vymazat, byly i nadále po nějakou dobu přístupné.

Jak píše Daniel Dočekal: „...je tedy vhodné si uvědomit, že pokud cokoliv publikujete na Internetu, zveřejňujete to do veřejně přístupného prostoru a kdokoli se k tomu může dostat. Sliby Facebooku (a dalších podobných služeb) o nastavení „přístupových práv“ stojí na hliněných nohách, a stejně pochybné je důvěřovat tomu, že „smazané“ bude opravdu smazané.“²⁴

Toto platí samozřejmě jak pro Facebook, tak pro další sociální sítě a také blogy, které, přestože bývají různým způsobem šifrované nebo do určité míry fabulované, mohou zapříčiňovat v budoucnosti autorům a jejich blízkým některá nepříjemná odhalení. Mnozí blogeré své blogy dobrovolně nechávají stále přístupné ke čtení, jiní je sice smažou, ale leckdy je možné si jejich obsah poměrně pohodlně přečíst díky službách různých vyhledávačů, jako je Google Archive nebo Wayback Machine²⁵.

Je otázkou, zda si toto riziko uživatelé sociálních sítí nebo blogeré dostatečně uvědomují, zvláště pokud píšou o sobě nebo svých blízkých.

1.3.1. Blogová etika

Společně s Kasíkem²⁶ i Bloodovou²⁷ se mohou shodnout na tom, že největší předností i slabinou blogů a blogerů je vysoká subjektivita, kdy mají možnost šířit informace a své

Jak můžu uživateli zabránit ve zveřejňování příspěvků na mém profilu Timeline? [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/help/325807937506242/>

²³ Facebook konečně maže fotky, které jste smazali [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/facebook-konecne-maze-fotky-ktere-jste-smazali-doted-je-nechaval-na-webu/>

²⁴ Nahlašujete Facebooku rasistické stránky? Marná práce, je mu to jedno. [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/nahlasujete-facebooku-rasisticke-stranky-marna-prace-je-mu-to-jedno/>

²⁵ Dostupné z: <http://archive.org/web/>

²⁶ KASÍK, Pavel. *Nástup blogů na českou mediální scénu*. Praha, 2008. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/8000983506/?lang=cs>. Bakalářská práce. Fakulta sociálních věd (FSV). Vedoucí práce Milan Šmíd.

²⁷ Weblog Ethics. [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: http://www.rebeccablood.net/handbook/excerpts/weblog_ethics.html

názory beze změny a jakékoli cenzury. Blogy jsou cenným zdrojem informací a odkazů na nekonečné množství dalších informací, které tak mohou zprostředkovat širokému okruhu uživatelů.

Tato skutečnost je ovšem dvojsečná. Blogy mohou mít dosah podobně velký, jako některá (online) média, ale na rozdíl od nich obvykle nedeklarují žádný etický kodex nebo jiné zásady, podle kterých by se blogeři řídili. To, jestli si nějaká pravidla vytvoří, je zcela dobrovolné, ovšem najdou se i výjimky – v rámci zřízení blogu na platformě iDNES.cz nebo Respekt.cz²⁸ se bloger zavazuje dodržovat určitý kodex. V případě iDNES.cz²⁹ tento kodex definuje například toto:

- a) *Bloger má právo svobodně vyjadřovat své názory. Nesmí však při tom neoprávněně zasahovat do práv třetích osob, např. poškozovat jejich dobré jméno nebo zasahovat do jejich soukromí.*
- b) *Bloger nesmí zveřejňovat informace nepravdivé, polopravdivé, neúplné nebo takové, jejichž pravdivost si nemohl dostatečně ověřit, zvláště pokud by mohly poškodit jiné osoby nebo skupiny osob.*
- c) *Pokud bloger uveřejní chybnou nebo neúplnou informaci, je povinen uvést ji na pravou míru doplněním původního článku nebo zveřejněním článku nového. Stejně tak je povinen uvést do svého článku reakci nebo odkaz na reakci dotčeného, pokud ten na Blog iDNES.cz takovou reakci zveřejní nebo o to požádá administrátory. Odkaz do článku může vložit rovněž administrátor blogu.*
- d) *Bloger nese zodpovědnost za to, aby obsah jeho blogu nebyl v rozporu se zákony České republiky včetně zákona č.52/2009 Sb. z dubna 2009. Podrobněji čtěte v článku Není to apríl - novela trestního zákona platí i pro blogery.*
- e) *Bloger nesmí propagovat ani vyjadřovat rasovou, národnostní, náboženskou ani jinou nesnášenlivost vůči jednotlivcům či skupinám osob, obzvláště pak vůči menšinám. Nesmí propagovat násilí a agresivitu jako prostředek řešení konfliktů. Nepřípustné je rovněž systematické obtěžování, urážení nebo zesměšňování jiných blogerů.*

²⁸ Dostupné z: <http://blog.ihned.cz/kodex-blogera/>

²⁹ Dostupné z: <http://info.blog.idnes.cz/c/30939/Kodex-blogera.html>

Pokud bloger mění již uveřejněné články, vždy musí v textu ponechat i původní verzi a k ní doplnit opravu. Nesmí měnit texty tak, aby čtenáře uvedl v omyl o jejich původním znění. Výjimkou jsou opravy, které nemají vliv na smysl textu (např. opravy překlepů a gramatických chyb), které je možné vykonat i bez zachování původní verze.

- f) Bloger bez dohody s redakcí blog iDNES.cz nesmí mazat již publikované texty.*
- g) Bloger nesmí bez dohody s redakcí užít svůj blog pro vyhlášení sbírky či pro žádost čtenářské veřejnosti o materiální podporu, a to žádným způsobem a pro žádný účel.*

V něčem podobné etické zásady navrhuje také Rebecca Bloodová – publikovat pouze texty, o nichž je pisatel přesvědčený, že jsou pravdivé, v tomto bodu se shoduje s *iDNES.cz*. „Máte-li pocit, že je váš názor spekulací, přiznejte to,“ píše.

Shoduje se i v nutnosti opravy nepravdivých informací – upozorňuje ovšem, že ideální je opravu provést stylem krátké poznámky. *iDNES.cz* mimo doplnění (kdy bloger kromě opravy gramatických chyb a překlepů nesmí měnit vyznění textu) článku blogery nutí také do článku uvést například reakci nebo odkaz na reakci možné dotčené osoby, nebo tento odkaz může doplnit sám administrátor *iDNES.cz*.

Bloodová navrhuje, aby bloger vše publikoval tak, jako by to už nikdy nemělo být změněno – smazáno. To je určitě užitečné i ve všeobecnosti – málokdo tuší, jak dlouho bude jeho obsah publikovaný online na internetu dostupný a dohledatelný. *iDNES.cz* oproti tomu přímo blogerům nařizuje, že publikované texty již nelze mazat bez dohody s redakcí. Bloodová navíc zdůrazňuje důležitost uvádění zdrojů, zvláště pokud se jedná o zdroje nedůvěryhodné nebo pochybné, a také nutnost vyhýbání se střetu zájmů.

Velmi zajímavá je také skutečnost, že *iDNES.cz* neumožňuje využití blogu jako fundraisingu nebo při žádosti o materiální podporu, alespoň ne bez dohody s redakcí, a také neumožňuje blogerům využívat blog pro účely reklamy. „*Je zcela nepřípustné, aby pod hlavičkou osobního blogu bloger či jakýkoli podnikatelský subjekt propagoval svoji činnost, služby nebo produkty, ať už jsou komerčního charakteru či nikoli. Totéž se týká politické reklamy.*“

Z hlediska mnou zkoumaných blogů jsou sporné zejména body a) a g), ovšem tyto se zavazuje blogger dodržovat pouze v případě, že má svůj blog na *iDNES.cz*, v rámci blogů na jiných platformách podobné kodexy dodržovat není nutné.³⁰

1.3.2. Etika sociálních sítí

V rámci sociálních sítí najdeme etický kodex jen velmi těžko. Uživatelé se často řídí jakousi nepsanou „netiketou“, ovšem o etickém využívání Facebooku nebo mikroblogovací služby Twitter se objevuje pouze velmi málo informací.

V rámci užívání Facebooku je palčivá především otázka ochrany osobních údajů a jejich využití. Vstupem na sociální síť Facebook uživatel potvrzuje například souhlas³¹ s přenesením a použitím osobních údajů ve Spojených státech amerických a s tím, že tyto informace mohou být dále poskytnuty třetím stranám, souhlas s bezvýhradným udělením licence na použití veškerého obsahu, jež uživatel zveřejní v rámci Facebooku a souhlas s dodržováním všech příslušných zákonů.

Zároveň v rámci „bezpečnosti“ Facebook uživatelé zavazuje k tomu, aby například nezveřejňovali na svých profilech neautorizovaná obchodní sdělení, neshromažďovali informace jiných uživatelů, nepokoušeli se získat přihlašovací údaje k jinému uživatelskému profilu (nebezpečí zneužití), nešíkanovali ostatní uživatele a nezveřejňovali obsah, kterým lze vyhrožovat, podněcovat ostatní k násilí, obsahující nahotu, pornografii nebo různým způsobem graficky znázorněné násilí, nevyužívali Facebooku k nezákonným činnostem nebo činnostem klamavým, škodlivým nebo diskriminačním.

V praxi se ovšem ukazuje, že ne všechny Facebookem zakázané činnosti jsou potíratelné. Aktuálním problémem je například nahota – algoritmus Facebooku je schopen najít a rozpoznat obrázky, které obsahují obnažená těla (a tak například může zabránit šíření dětské pornografie) nebo smaže obsah, u něhož někdo nahlásil porušování autorských práv, ale například se zjevnou diskriminací si neví rady. Jak poznamenal Daniel Dočekal³²,

³⁰ Vyjma textů, které jsou v rozporu s českými zákony, konkrétně tzv. náhubkovým zákonem č. 52/2009, který by měli dodržovat i blogeři. Nejedná-li se ovšem o blog založený v rámci českých serverů, je možné, že vymáhání platnosti tohoto zákona bude poměrně složité.

³¹ Viz Podmínky užití Facebook.com. Dostupné z: <https://www.facebook.com/terms.php>

³² Nahlašujete Facebooku rasistické stránky? Marná práce, je mu to jedno. [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/nahlasujete-facebooku-rasisticke-stranky-marna-prace-je-mu-to-jedno/>

děje se tam i v případech, kdy dané stránky nahlásí jako problematické více lidí, například objeví-li se na Facebooku stránka „Vyhubení aneb konec cigánů v českých“. I přes nahlášení takové stránky je běžné, že nadále zůstane publikovaná a Facebook žádný problém na dané stránce nenajde.

„Zatímco rasismus, násilí či nenávisť Facebook ignoruje, nahlášení porušování autorských práv řeší obratem ve prospěch nahlašovatele. To první totiž nepozná, česky neumí (a nikdy umět nebude), outsourcing vyřizování stížností kamsi do Indie samozřejmě navíc znamená, že zpracovatel vůbec nic netuší o kulturních a jiných zvyklostech vzdálené země.... Stejně jako bývá poměrně aktivní, pokud jde o dětskou pornografii, byť ne zdaleka tolik jako v případě „porušování“ autorských práv. Mít dětskou pornografii na Facebooku je totiž problém mediální. Novinářsky vděčné téma,“ vysvětluje Dočekal.

2. Blogy a sociální sítě, které zkoumá tato práce a jejich význam

Pro účel výzkumu této práce jsem zvolila tři blogy, týkající se matek a jejich dětí. Jsou jedinečné svým obsahem – pojednávají o tématech, kterým se mainstreamová média příliš nevěnují, totiž o dětech s handicapem. Účelem práce bylo zjistit, co jim blogování jako činnost přináší a vyhodnotit, jaký má tato činnost přínos nebo negativa pro okolí i pro dotčené osoby.

Zároveň bych ráda popsala také sociální síť, která se podobnou problematikou – vztahem mezi rodičem a dítětem zabývá. Jedná se o inzertní webovou stránku Mimibazar.cz, která původně vznikla jako aukční a e-shopový server, ale postupně přerostla v určitou formu sociální sítě (zejména pro matky).³³

2.1. Metodika

V této části bych ráda popsala metodiku výzkumu, kterou jsem pro práci zvolila. Cílem mé práce bylo zjistit, jakým způsobem vnímají samotní vybraní blogeři svoji tvorbu, z jakých důvodů píšou, zda vidí nějaký přesah svého blogování a jak vnímají etický aspekt blogování o svých dětech. Účelem je především shrnout odpovědi na tyto otázky v kontextu uvedených blogů – tedy auticekjenicek.blogspot.com, tustickaninuska.blog.cz a forejteek.blog.idnes.cz – nikoli vztáhnout tyto závěry na všechny blogy o dětech v obecné rovině.

2.1.1. Použité metody

Pro výzkum mé práce jsem zvolila kvalitativní metodu, která není založená na kvantifikačních metodách – statistice. Na začátku své práce jsem si zvolila téma, jež zcela jednoduše nelze numericky vyhodnotit a chtěla jsem jej rozebrat více konkrétně, do hloubky na základě několika příkladů.

Položila jsem si několik základních otázek, na něž jsem se chtěla dobrat odpovědi, jak navrhuje Hendl.³⁴ V rámci stanovených časových úseků jsem postupně pročítala výše uvedené blogy a vyvodila z jejich obsahu několik otázek.

³³ Podobnými servery jsou například Modrykonik.cz, Emimino.cz, baby-cafe.cz..., ale mimibazar.cz z nich má pravděpodobně nejvyšší návštěvnost

³⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 50. ISBN 80-7367-040-2.

Výzkum tedy probíhal ve dvou úsecích – nejdříve jsem vybrané blogy postupně pročítala a seznamovala se s jejich obsahem. Na základě tohoto sledování jsem vyvodila některé otázky, na něž mi samotné blogy nedaly odpověď. Následně jsem autory-blogery kontaktovala a vytvořila a zpracovala s nimi interview, na jehož základě jsem následně mohla vyvodit další závěry.

Jednalo se o následující otázky:

- 1) Proč rodiče handicapovaných dětí začali blogovat?
- 2) Co jim blogování doopravdy přineslo?
- 3) Setkali se s nějakým negativním aspektem při blogování?
- 4) Nemůže blogování narušit intimní sféru dítěte nebo rodiny?

Během sběru dat jsem tedy zároveň analyzovala a vyvozovala další závěry, jak z podstaty flexibilního kvalitativního výzkumu vyplývá, a snažila se je poté postupně popsat.

Hlubkové interview mi dalo zejména možnost zjistit pozadí tvorby blogerů a najít odpovědi na otázky, které při pročítání textů postupně vyplývaly.

Využila jsem tedy zejména metody teoretického pozorování významu a použití textů (příspěvků na blozích – postů) a zároveň další metody, interview se zkoumanými blogery, které mi umožnilo lepší vhled do praxe konkrétních blogerů. Jedná-li se o způsob vedení interview, pak jsem s respondenty prováděla z většiny polostrukturované interview – mým záměrem bylo zjistit odpovědi na některé otázky, ale mnohé další postupně z rozhovoru vyplývaly postupně, a tak interview s některými získávalo monologický charakter³⁵.

2.1.2. Výběr respondentů

Již před započítím výzkumu bakalářské práce jsem relativní náhodu narazila na blog Marcely Martínkové, autorky blogu Autíček Jeníček. Zaujalo mě neobvyklé zpracování poměrně vážného tématu, které se příliš nemedializuje a postupně jsem se do blogu začetla i zpětně. Od blogu Autíček Jeníček jsem se především díky panelu s autorčinými

³⁵ *Teória a prax novinárskych žánrov.* 2. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2000, s. 23-24. ISBN 8022314935.

oblíbenými blogy postupně dostala k několika dalším blogům, z nichž jsem nakonec pro účel této práce vybrala čtyři, určitým způsobem navzájem podobné. Z nich nakonec jedna blogerka odmítla, ale další náhradu jsem již nehledala, z důvodu již tak poměrně široce zvoleného tématu.

2.2. Autíček Jeníček

2.2.1. Základní charakteristika blogu Autíček Jeníček

Autíček Jeníček je blogem Marcely Martínkové, která pod pseudonymem Amélie bloguje již od roku 2009. Blog je prakticky výhradně pouze o jejím synovi, postiženém několika zdravotními handicapy – poruchou autistického spektra, dětským autismem, vývojovou poruchou řeči (dysfázií) a ADHD. Jeníčkoví je sedm let, vývoj svého syna tak Amélie prostřednictvím blogu monitoruje přibližně od jeho tří let.

Blog je psaný v, pro blogy tradiční, ich-formě, příspěvky jsou řazené v opačném chronologickém pořadí, jak je pro blog typické. Kromě rozřazení podle časových úseků – roky a měsíce – zde nacházíme rubriky rozdělené podle štítků³⁶ - například „jídlo“, „knihy o autismu“, „Jendovy postřehy“ nebo „Matky autistů píšící“, což je štítek odkazující na články psané různými „hosty blogů“. Mimoto další třídění nenacházíme, pouze seznam blogů, které čte sama autorka a v postranním panelu na ně odkazuje, podobně jako na svůj druhý, tematicky odlišný blog – fotoblog „život kolem nás“. Návštěvnost tohoto blogu se pohybuje kolem 25-30 000 návštěv měsíčně, a tak se dá říct, že je blog poměrně čtený – denně jej zobrazí kolem 1000 uživatelů.

2.2.2. Rozbor blogu Autíček Jeníček na základě zkoumaných otázek

Ve zkoumaném období (2009-2012) Martínková publikovala celkem úctyhodných 1162 příspěvků, vzhledem k tomu, že blog zakládala až koncem roku 2009 v průměru blogovala častěji než jednou denně. Blog sleduje 282 uživatelů přes Google, ale valná většina se k obsahu blogu dostává jiným způsobem (ovšem nelze přesně zjistit, jakým, Martínková sleduje statistiky blogu především přes službu TopList.cz, jež neumožňuje sledovat návštěvnost blogu se všemi podrobnostmi).

Jednalo se o jeden příspěvek v roce 2009, 157 příspěvků v roce 2010, 368 příspěvků v roce 2011 a 636 v roce 2012.

³⁶ Původně „tagů“. Štítkování umožňuje snazší orientaci na blogu bez složitého vytváření rubrik, k snadnému vyhledání je pouze nutné články důsledně oštítkovávat. Štítky si na blogu vytváří autor/autorka sám/sama.

Týkaly se především syna Jeníčka a jeho projevů, jeho vztahu k ostatním sourozencům, hraček a dalších stimulantů, které mu umožňují se rozvíjet, tipů na informace, které mohou pomoci s výchovou autistického dítěte a popisů různých příhod, jež se synovi – Jeníčkově udály.

Příspěvky na daném blogu není snadné zcela přesně čistě rozdělit do několika přesných kategorií. Většinou ve zkoumaném období převažují posty³⁷deníkové, tedy na téma „Co jsme s Jeníčkem dělali“. Autorka většinu příspěvků doprovází poměrně podrobnými fotografiemi, a tak čtenář snadno získá pocit, že už běhu života dané rodiny rozumí.

Martínková popisuje často to, jak si Jeníček hraje s edukativními nebo jinými hračkami, nebo jak se učí. „(Jeníček) ³⁸Plní různé úkoly. Např. má "poslat" pryč 10 popcornů. Má jich 14 a on řekne, že mu ještě čtyři zbydou. Nebo má dát do lodi 8 vajíček a on jich má šest. S bohorovným klidem mi řekne, že mu ještě dvě chybí. Kolikrát nechápu, jakou má paměť.

Ví, ve kterém levelu dostal krávu, kdy kozlíka, ovce nebo slepice. Ví, kdy dostal stroj na zmrzlinu, na kávu nebo na zlato. Ví, za JAK dlouho se udělá sýr, kdy pizza, za jak dlouho je hotový jablečný džus, kdy třešňový, rajčatový, jak dlouho trvá vypěstovat rajčata, mrkev, nebo jahody.“

Často také líčí problémy s Jeníčkem, který se dlouho nemohl zbavit například závislosti na dudlících – které nevyužíval k účelu, k němuž byly vytvořeny, ale jako hračku. Prostřednictvím blogu se o tyto a další problémy se synem dělí, podle jejího názoru ovšem toto slouží spíše k psychické úlevě, než že by například díky zpětné vazbě čtenářů získala praktickou radu.

„Prvotní impuls byl, že to píšu pro sebe. Potřebujete s někým mluvit, brečíte, potřebujete někomu říct, jak jste sama na autismus a nevíte vůbec nic, nemáte se komu svěřit. Mamince to přece říkat nebudu, a pokud to řeknete babičce, tak ta tomu za a nebude vůbec rozumět, za b bude řvát taky. Kamarádky jsem měla 250 km daleko, takže jednoduše jsem neměla s kým mluvit. Takže primární funkce je, že je to pro mě, pomáhá mi to.“³⁹

³⁷ Termín pro příspěvek na blogu

³⁸ Pozn. autora práce

³⁹ Viz příloha č. 1

Jakkoli není složité dohledat si informace o autismu, podle Martínkové je problém to, co si pod tím pojmem lidé mohou představovat. Samotné jednotlivé příspěvky sice neposkytují přesnou definici autistického dítěte – což ani není možné – leckdy působí jako deník zcela obyčejného dítěte pohledem matky, ale postupně, jak čtenář pročítá další a další příspěvky o chování Jeníčka v různých situacích, může získat zřetelnější představu o životě s malým autistou díky podrobné dokumentaci toho, jak si Jeníček hraje, jak komunikuje s okolím, jak vypracovává různé úkoly nebo jak si hraje s iPadem.

„Když řeknu, že Jenda je autista, tak nevím, co si pod tím lidí představí. Nějakou představu ale mají, a když řeknu, že Jenda je autista, tak mi to 99 % lidí bude vymlouvat, protože si všichni představí s prominutím debila.“

Díky svým zkušenostem se může Marcela podělit v rámci blogu i s ryze praktickými tipy, například s tím, že je možné získat i pro autistu pleny a další podpůrné prostředky. To může být sice zdánlivě jednoduché zjištění, ale pro mnohé lékaře jsou některá pravidla pro zprostředkování nejrůznějších podpůrných prostředků tak složitá, že neví, co všechno mohou předepsat a je tak především na matkách, co se jim povede pro jejich děti získat – pokud si to vyžádají.

V menší míře Marcela bloguje také o svých dalších dětech, tedy dcerách Elišce a Šárce a zejména jejich vztahu k Jeníčkoví. Na rozdíl od Jeníčka, jenž je stále nezletilý a zodpovědnost má za něj rodič, tedy Marcela, Šárka a Eliška postupně dospívají a postupně tedy mohou mít s matčíným blogováním problém.

Na otázku, zda nemá pocit, že blogováním může narušit soukromí svých dětí, které si to nemusí tak zcela uvědomovat, odpovídá Marcela: *„Probrala jsem to ze všech stránek a nakonec mi vyšlo, že tam o nich zas tolik toho nepišu. O Šárce skoro vůbec nic, o Elišce jsem tam také nepsala nic, to až v posledních měsících, kdy jsme spolu probraly, že se přestává za svůj autismus stydět a že vlastně chce informovat lidi o tom, že jí nerozumí, že má stokrát za den problém.“*

Tři roky jsem to tam nedávala, ale teď, když je jí už patnáct, jsme to projednaly. Ona není blbá, buduje si názor a tak tam začínám dávat i její reakce, díky kterým může čtenář autistu líp pochopit. Když se válí po zemi dětský autista, tak to člověk může poznat, ale člověka s Aspergerovým syndromem nepoznáte, nepochopíte.“

Marcelin blog slouží své autorce především jako určitá forma psychoterapie. Zdůrazňuje, že jej píše především kvůli sobě a nemožnosti o každodenních potížích mluvit s někým jiným (v době rozhovoru se rozcházela s manželem). Zatímco hledat podobně orientovaného rodiče, se kterým by o tomto mohla mluvit, je velmi složité až nemožné, blog jí umožňuje komunikovat v jakékoli chvíli, přesto, že o zpětnou vazbu od čtenářů jí tolik nejde.

Velkou otázkou je, zda blog nemůže narušovat soukromí dětí, o kterých se píše, a zda jim toto nemůže ublížit. Podle Martínkové převažují pozitiva nad negativy – je lepší raději se na blogu „vypsat“, než trpět depresemi. Blog jí také umožňuje zlepšovat a šířit povědomí o autismu, o němž mnozí lidé, ale ani lékaři ještě příliš nevědí a tak nemohou napomoci ani v běžných životních situacích. „...občas napíšu lidi, co nemají autisty. Vidí třeba křičet dítě na náměstí a vedle něj jeho matku a už tuší, že nemohou soudit. Nikdo neví, jestli je to dítě rozmazlené, nebo třeba nešťastné, a stejně tak jeho matka. Pak se taky hodně řeší ta pomoc – jestli pomoci. Matka o nějakou pomoc sice stojí, ale třeba Jenda vůbec, nemůžete na něj mluvit. Je to složité, když oslovíte matku s dítětem s fyzickým handicapem na vozíku a nabídnete jí pomoc, tak vám bude vděčná. Když oslovíte mě – já bych strašně ráda, ale Jenda půjde do afektu a tím je to jen horší. Takže člověk nikdy neví. Ale to je až další bod. První je to, že mi to pomáhá a pak, že můžu šířit povědomí o autismu, které je mizivé i mezi doktory a dalšími specialisty.“ „...Když jsem ale chtěla přestat psát, chodily mi maily a komentáře, že nemám. Že jim to pomáhá, pomáhá to těm, co mají autisty, což chápu, ale pomáhá to i těm ostatním, co mají třeba děti a kolikrát na ně řvou a pak zjistěj, že třeba nemají důvod na ně řvát. Ale taky to ocení i jiní lidi a třeba příbuzní a babičky těch dětí. Píšu mi maily a děkují třeba za tipy na hračky, na knížky...“

Za dítě zodpovídá nejen matka, ale také druhý rodič, proto jsem zkoumala, zda a jak se o Marcelino blogování zajímá rodina. V tomto konkrétním případě spíše platí, že nezajímá, ať už z důvodu nemožnosti přístupu na internet. Samotný manžel protestuje především proti tomu, aby byl na blogu jakkoli (i nevyřčeně) zmiňován.

Mimo přínos terapeutický (pro psychickou pohodu autorky) nebo edukativní (pro okolí) už podle Martínkové další pozitiva blog nepřináší. Blog v daném období pro ni nebyl výdělečný, ani se jí skrz něj nepodařilo sehnat sponzory nebo jakoukoli placenou formu

reklamy, i přesto, že v jeden moment o pomoc přímo přes blog prosila.⁴⁰ Povedlo se jí sehnat pouze menší dary, přímo finanční prostředky ovšem nikoli.

⁴⁰ Dostupné z <http://auticekjenicek.blogspot.cz/2012/07/jak-nam-muzete-pomoci.html>

2.2. Tuštička Ninuška

2.2.1. Základní charakteristika blogu Tuštička Ninuška

Blog Tuštička Ninuška⁴¹ píše Lucie Tusinová, matka malé Niny – dcery s mentálním handicapem a epilepsií. Prostřednictvím blogu se již od roku 2008 postupně svěřuje se životem s hendikepovaným dítětem a snaží se tak zůstat v kontaktu s ostatními rodiči s dětmi s podobně problematickým vývojem.

Stejně jako blog Autíček Jeníček je i tento blog v ich-formě s občasným užitím plurálu, jak je u matek s dětmi poměrně časté. Příspěvky jsou řazené v opačném chronologickém pořadí, tedy pro blog typická forma. Lucie Tusinová nepřispívá každý den, postupem času se frekvence blogování různě proměňovala, nejvyšší byla v začátcích blogování, které probíhalo původně na jiném blogu – Tuštička Ninuška ... a autík?. V červnu 2010 se Lucie posunula s blogováním na adresu tusticka.blogspot.com, na které funguje blog až do nyní.

V rámci sledovaného období publikovala postupně 290 příspěvků (v roce 2010 111 postů, 2011 127 postů, 2012 52 postů), tedy v průměru přibližně dvakrát denně, ovšem v praxi byla frekvence mnohem proměnlivější.

2.2.2. Rozbor blogu Tuštička Ninuška na základě zkoumaných otázek

Styl blogování Lucie Tusinové se v průběhu blogování poměrně proměňoval. V době, kdy teprve začínala blogovat, teprve začínala pátrat po tom, co dceři je a i proto si svůj blog zakládala. Ještě v rámci starého blogu se z důvodu podezření na autismus u dcery dotýkala zejména tohoto tématu, po zjištění, že autismus mohou vyloučit, se přestěhovala na blog nový. Blog a také rady od čtenářů používá jako způsob získávání informací, o které se také následně dělila. Nejednalo se vždy jen o vlastní zkušenosti, ale také například o vlastní⁴² překlady jiných článků, které na blogu publikovala pro ostatní čtenáře, jímž takto zprostředkovala hůře přístupné materiály.⁴³

⁴¹ Dostupné z: <http://tusticka.blogspot.cz/>

⁴² Lucie Tusinová je učitelkou češtiny, občanské výchovy a angličtiny.

⁴³ Viz např. <http://tusticka.blogspot.cz/2011/09/zajimava-zjisteni-o-nasich-strevecch.html>, , <http://tusticka.blogspot.cz/2011/03/moje-vlastni-zkusenosti-karly.html>

Mezi nimi se vyskytovaly i větší množství deníkových zápisků většinou mapující několik dní za sebou – např. typu „Poslední měsíc v obrazech“,⁴⁴ příspěvky z určité obvyklé (opakující se) situace, jako je například návštěva školy a postupné Ninino sžívání se s ní⁴⁵, popřípadě popisující určitou opakující se obtíž, se kterou si Lucie neví rady⁴⁶ nebo deníkové zápisky, popisující zážitky z daného dne.

Blog je rozříděný především štítky, které zde slouží podobně jako členění do rubrik, seřazené podle počtu příspěvků jimi označenými, např. „Tak jde čas (99), O životě s Ninou (97), Zprávy od nás (72), Výlety a akce (57), Výživa (48) nebo Zajímavosti (35)

Od roku 2012 už Lucie píše jen sporadicky, oproti předchozím dvěma letům skoro dvakrát méně. Jak sama říká, blog jí zejména za začátku sloužil jako určitá forma psychoterapie, postupně ale tato funkce přestala být tak důležitou a slouží už především jako deníček. *„Mám to spíš jako takový deníček. Dříve, když jsem psala na svém prvním blogu o epilepsii, často jsem překládala různé články, což mi zabralo hrozně času. Teď to беру spíš letem světem.“ „...teď už je to spíš taková setrvačnost a částečně možná i povinnost vůči čtenářům. I když kdyby to byla jenom ta povinnost, tak bych to asi nedělala. Víím, že lidi jsou zvědaví, tak mě to zatím nutí psát.“⁴⁷* Kromě toho prošla Lucie Tusinovská i psychoterapií, která jí pomohla se s obtížemi lépe vyrovnat, došlo i k určitému vývoji, kdy hlavní aktérka blogu, tedy dcera Nina došla k určité stagnaci. K obnovení a zvýšené frekvenci příspěvků na blogu poté pomohlo i narození druhého dítěte, syna Matěje. *“Většinou to bylo o tom, že jsem se s Ninuškou chlubila, ale byly to takové miniaturní krůčky. Malý je ale zatím docela šikovný, tak snad to bude dobrý, teď mě to zase trochu baví, ale víím, že lidi zajímá spíš Ninuška, takže to tam kombinujeme. Ale jak říkám, nejsem z toho už taková odvázaná, jako jsem byla na začátku. Možná se stane, možná i brzy, že přestanu psát, nemám to tedy zatím v plánu, ale dovedu si to představit.”*

Lucie vychovává obě děti se svým manželem, podobně jako u Marcely mě tedy zajímalo, jak se na otázku etiky a soukromí dítěte v rámci blogování dívá kromě samotné blogerky i on. Tusinovská v začátku podobně jako Martínková v začátcích pomýšlela na blog jako

⁴⁴ Dostupné z: <http://tusticka.blogspot.cz/2012/10/posledni-mesic-v-obrazech-o.html>

⁴⁵ Dostupné z: <http://tusticka.blogspot.cz/2012/10/nase-spokojena-skolacka.html>

⁴⁶ Dostupné z: <http://tusticka.blogspot.cz/2010/05/nove-zaliby.html>

⁴⁷ Viz příloha č. 2

na službu, která by jí pomohla zkontaktovat se lépe s rodinou, což je snazší, než rozesílat hromadné e-maily, ve kterých čtenář nevidí návaznost. Časem se situace vyvinula jinak – blog sice byl čtený, ovšem ne blízkou rodinou jako prvořadým publikem. „*Určitě mi to trochu soukromí bere. Stalo se mi třeba, když jsem byla v Praze v nemocnici, že jsem tam potkala dvě ženské, které čtou můj blog, tak mě to dost překvapilo.*“... „*Příbuzní to neřeší, ona to u nás čte hlavně naše máma. Pak to čtou z Prahy a ty jsou rádi, že se něco dozví. Vždycky mi telefonuje Lucy: “Dobrý, četla jsem tohle, super, haha. A možná to čte ještě jedna teta. Myslím, že oni by to o sobě určitě nepsali, ale jsou rádi, že si něco přečtou. A manžel, ten jak není na počítač, tak to nikdy nečetl.”... “Myslím si, že bych se musela trochu omezit, kdybych věděla, že to manžel čte.”*“

Tusinovská rozlišuje především mezi lidmi blízkými, kteří blog čtou a masou neznámých čtenářů, kteří blog čtou ze zájmu, podle ní jí „nevadí“. Nepříjemná je jí spíše možnost toho, že blog mohou číst například sousedé a tak ji sledovat. Na svém blogu nezmiňuje některé identifikační údaje – není sice těžké zjistit, jak se autorka jmenuje, i díky současnému propojení blogu s osobním profilem blogerky na Facebooku, texty jsou navíc doplněné fotografiemi nebo videem (pouze v případě, že se na fotkách například ze školky objevují i další osoby nebo děti, Lucie jejich podobu v postprodukční úpravě rozostří tak, že je s jistotou nelze rozeznat⁴⁸).

Obsah a skladbu blogu dobře reflektují nejčtenější příspěvky – jednalo se příspěvky na téma Výsledek našeho odvolání proti nepřijetí Niny do MŠ – zamítnutí, "Moje soukromá Sophiina volba" (příspěvek napsaný „z křesla pro hosta“, o běžném náročném soužití s hendikepovanými dětmi), Matýsek a Ninda , Tři čtvrtě roku už žijeme jinak (týkající se výživy a jejím vlivu na psychický i fyzický stav dětí i blogerky) a Sedm (shrnující článek o Nině).

Reklamu ani sponzoring na blogu nemá ani neměla, ale nebránila by se tomu.

⁴⁸ Viz příloha č. 2

2.3. Forejtek.idnes.cz

2.3.1. Základní charakteristika blogu forejtek.idnes.cz

Blog forejtek.idnes.cz píše Petr Forejtek, rozhovor ale probíhal i s jeho ženou, Kamilou Forejtkovou, která dohlíží zejména na faktickou správnost blogu. Forejtkův blog se netýká jen dětského autismu, který má jeho syn, ale také dalších osobních či politických témat. Přesto se dá říct, že autismus a péče o děti s autismem je v popředí témat na blogu.

Mimo to, že je blog provozovaný pod serverem iDNES.cz (oproti blogům předchozím, které fungují pod službou Blogger.com) je specifický svým odlišným stylem, a také tím, že se jedná o jednoho z mála mužů, blogujícího o svých dětech.⁴⁹

Petr Forejtek bloguje od roku 2010, kdy se věnoval různým tématům od politiky po občasně jídlo. V září téhož roku pak začal s pravidelným blogováním o synovi Vítovi postiženém dětským autismem.

2.3.2. Rozbor blogu Forejtek.idnes.cz na základě zkoumaných otázek

Blog Petra Forejtky je specifický několika skutečnostmi – nevěnuje se jen tématu dětí a autismu, ale také některým dalším tématům, sám tyto okruhy na blogu shrnuje jako „Autismus, mezilidské vztahy, věci srdce.“

Pro účely této práce je ovšem důležitá především část dotýkající se autismu, tedy blogování o dětech.

Příspěvky Petra Forejtky jsou oproti ostatním zkoumaným blogům zvláštní svojí formou, kdy se nepíše postupně chronologicky, ale postupně se navrácí k některým úsekům života se synem a způsobem, jakým se s danou dobou vyrovnávala rodina i okolí. Nacházíme tedy v nich určitou časovou souslednost, ale mnoho příspěvků je oproti datu na blogu posunutá do doby o několik let zpátky, což některé čtenáře může mást.

Petr Forejtek nepíše popisně až reportážně ani úvahově, jak je typické například pro výše uvedené blogy, jeho příspěvky někdy svojí formou připomínají spíše fejeton. Jsou

⁴⁹ Populární je v současné době také blog Fotrův deník, který se ale věnuje běžné péči o zdravé dítě, psaný spíše humoristickou formou. Dostupné z: <http://fotrur-denik.blog.cz/1311>

odlehčené, krátké, odlehčené a vypointované, a tak působí spíše jako sloupek či fejeton, než deníkové posty na blozích.

Cílem jeho blogování o autismu a vlastním dítěti byla v první řadě potřeba zorientování, utřídění si poznatků o tématu, v další pak využití blogu jako prostředku k vzdělání okolí, které si k blogu může najít cestu snáze, než například v odborné literatuře, již čte málokdo, pokud k tomu nemá speciální důvod. *„Dobrovolně se ošklivými věcmi nikdo nechce nějak špinit, aby se o tom poučil, ale všichni jsou strašně chytrý, když se s tím setkají. Každý má potřebu poučovat, co má ten druhý dělat, nebo nemá, hlavně když někde něco slyšeli, nebo viděli, třeba nějaké populární zpracování. Ty informace mají ale povrchní a já jsem si říkal, že jediné, co můžu udělat je, že se přestanu bát.*

Ti, kteří o tom něco vědí, ovšem svoje informace neprezentují a tím pádem je ti ostatní těžko můžou získat. Chtěl jsem, aby se to téma někde objevilo, že existuje.“ ... „Později jsem zjistil, že takových blogů je hodně, jen jsem to nevěděl, nebo jsou, ale jsou úplně jiné.“⁵⁰

Dalším z cílů byla možnost zachycení vývoje syna Vítka a také eventualita, že po čase budou moci synovy problémy konzultovat s podobně zaměřenými, zkušenými rodiči či jinými lidmi, kteří jsou s danou problematikou v kontaktu, což může být podle jeho slov přínosnější a odkrývající více informací, než komunikovat s některými odborníky jen narázově a v krátkém času. Kamila Forejtková dodává: *„Nejvíc informací jsem dostala opravdu od maminek. Internet vám sníží vzdálenosti a zprostředkuje zkušenosti někoho, kdo je na konci republiky, ale je na tom stejně. To mi pomohlo a za tímhle účelem říkám Petrovi, že je důležité, aby to psal. Někdo, kdo je na začátku, dostane ten papír domů a nebude vědět co má dělat, si u nás může přečíst, co třeba pomohlo nám. Třeba jim to nepomůže, protože ty děti jsou jiné, ale může dostat návod, jak se s tím vyrovnat, co zkusit.“*

Forejtek se také domnívá, že psaní z vlastní zkušenosti může být pro čtenáře mnohem důvěryhodnější než čtení teoretizujících textů bez empirického podkladu. Svůj blog má poměrně systematicky promyšlený, ve zkoumaném období se snažil přispívat jednou až dvakrát týdně, postupně příspěvky o autismu odlišoval i speciálním logem a vytvořil pro ně další rubriku (kromě rubriky *Autismus a mezilidské vztahy* jsou na blogu *Jednohubky*,

⁵⁰ Viz Příloha č. 3

Iveta, Pro neposedná dítě, Lezecké, Mensa, Osobní a Nezařazené), aby pro čtenáře byly jasně odlišitelné a navazující.

Blogování Forejtkových se postupně proměňovalo i podle toho, jak se postupně se situací vyrovnávali a postupně některá období dokázali zdokumentovat.

Samotný blog kromě přínosu komunikace s okolním světem, sdílení zážitků a získávání dalších informací další praktický užitek pro rodinu Forejtkových nemá. Forejtek ale upozorňuje na to, že blog lze využít i na medializaci některých problémů a i díky němu může napomoci tomu, aby se podobné problémy neopakovaly. „Ne, naopak jsem si říkal, že je to výhoda, protože si pak s Vítkem nedovolí něco flinkat, protože se budou přeci jen bát, že to tam na ně vyžvaním.“⁵¹

Podle výpovědi Forejtkových nevychází, že by mohlo být synovi blogováním poškozeno soukromí natolik, aby mu to ubližovalo. „*Já jsem nad tím také přemýšlel, jestli jsem mu neukradl soukromí. Možná ano, ale on mně také. Nemá to být revanš, ale na druhou stranu, buď to pochopí, nebo to nepochopí. Když to nepochopí, tak o tom ani pořádně nebude vědět a pokud to pochopí, tak to třeba bude jeden z těch autistů, kteří se to snaží spíš ostatním vysvětlit,*“ upřesňuje Forejtek.

O ostatních dětech nebloguje.

⁵¹ Viz příloha č. 3

2.4. Dětské sociální sítě

V této části práce bych ráda nastínila charakteristiku několika speciálních rodičovských serverů a účelů, k jakým jsou využívány. Patří mezi ně Mimibazar.cz jako pravděpodobně největší český inzertní server zaměřený především na děti, a také další weby týkající se rodičovství a těhotenství, jako je emimino.cz nebo Modrýkoník.cz, které pro účely této práce označuji jako „dětské sociální sítě“.

2.4.1 Stručná charakteristika serveru Mimibazar.cz a dalších rodičovských webů

Mimibazar patří k velmi oblíbeným prodejním serverům, jeho měsíční návštěvnost se pohybuje v řádech milionů návštěv a navštíví ho přes milion unikátních návštěvníků měsíčně.⁵² Kromě možnosti prodeje a nákupu umožňuje zaregistrovaným uživatelům využívat také místní poradnu, diskutovat, vkládat recepty, fotografie a sdílet vše s ostatními uživateli.

Stal se částečně synonymem pro „maminkovské servery“, na kterých tráví čas zejména matky.⁵³

Dalšími podobně vysoce navštěvovanými servery týkající se rodičovství nebo těhotenství jsou emimino.cz a Modrýkoník.cz. Na rozdíl od Mimibazaru ovšem neslouží v takové míře jako nákupně-prodejní server (přestože na Modrykonik.cz je možné vkládat i inzeráty⁵⁴), ale především jako diskuzní servery a platforma pro blogování – Modrýkoník.cz nabízí sekci Fotoblogy, Emimino.cz Deníčky a Fotoalba.

2.4.2. Uživatelé rodičovských serverů a způsob, kterým na nich prezentují své děti

Hovoří-li se o otázce dětí a online rizicích, často se k problematice přistupuje zejména ze strany dítěte, tedy případu, kdy samo o sobě sděluje příliš mnoho informací. Dochází

⁵² Za období od 14.4.-14.5. to bylo 5 870 142 návštěv a 1 298 372 unikátních návštěvníků, jiná data provozovatel neposkytl. Dostupné z: <http://www.seethestats.com/site/mimibazar.cz>

⁵³ JENÁČKOVÁ, Ilona. *Nadužívání počítače a jeho vliv zejména na rodinný život*. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/208857/pedf_b/bakalarska_prace.txt. Bakalářská práce. MASARYKOVA UNIVERZITA BRNO PEDAGOGICKÁ FAKULTA KATEDRA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY. Vedoucí práce PhDr. Denisa Denglerová, Ph.D.

⁵⁴ Dostupné z: <http://www.modrykonik.cz/shops/>

ovšem také k případům, kdy tyto informace sdělují sami rodiče a kromě toho, že částečně podhalují soukromí dětí, za něž jsou zodpovědní, v některých případech také mohou podléhat závislosti na těchto serverech a virtuálním světě.⁵⁵

Na rozdíl od výše probíraných blogů je u těchto uživatelů většinou patrná větší nahodilost, tedy nejedná se o dlouhodobě vedené blogy s možným větším přesahem. Častým jevem je v těchto diskuzích rozebírání zdravotních problémů dětí a případné doplňování rozebíraného tématu ilustračními fotkami dětí, které některým z diskutovaných problémů trpí – často je probíraný problém zachycen i na fotce. Děti zde nijak nechrání a vyvstává tedy otázka, za jakým účelem tak činí a zda si neuvědomují, jak veřejná tato činnost je?

V běžném životě většina lidí své soukromí bedlivě chrání a na veřejnosti své děti neobnažuje. V minulosti, pokud lidé své děti fotili, fotografie zakládali do alb a přístup k nim měl jen ten, kdo se dostal do jejich bezprostřední blízkosti. S nástupem sociálních sítí, ať již Facebooku nebo dětských sociálních sítí, jako jsou výše uvedené servery, se tyto intimní fotografie a další informace staly věcí veřejnou.

Jaké jsou důvody tohoto rozvoje? Šmahel uvádí, že nejen dospívající, ale také dospělí často vnímají internet jako „prostředí bez závazků“, kdy na sebe není nutné brát závazek ani zodpovědnost.⁵⁶ Zároveň může být toto prostředí vnímané jako „prostředí štěstí“, tedy uvolněné atmosféry a emoční podpory, kterou nejen matky tolik potřebují a vyhledávají. *„Internet tak jakýmsi způsobem „dává štěstí“, stává se prostředím, v němž dospívající „štěstí“ hledá a předpokládá, že je zde najde.“*⁵⁷ Zde je možno oponovat tím, že uživatelé dětských sociálních sítí hledají jednoduše určité informace, nikoli štěstí. Tyto je sice možné zejména při jednodušších otázkách najít snadno například v literatuře,

⁵⁵JENÁČKOVÁ, Ilona. *Nadužívání počítače a jeho vliv zejména na rodinný život*. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/208857/pdf_b/bakalarska_prace.txt. Bakalářská práce. MASARYKOVA UNIVERZITA BRNO PEDAGOGICKÁ FAKULTA KATEDRA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY. Vedoucí práce PhDr. Denisa Denglerová, Ph.D.

⁵⁶ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003, s. 30. Psychologická setkávání, sv. 6. ISBN 8072543601.

⁵⁷ Tamtéž, str. 33

přesto tito lidé považují za snazší a důvěryhodnější zeptat se ve virtuálním prostředí, ve kterém cítí větší podporu.

Svoji roli při využívání těchto serverů pro dlouhodobou komunikaci sehrává i fakt, že v online prostředí se stírají vzdálenosti, které často mohou znemožnit komunikaci zvláště se staršími příbuznými a blízkými, kteří by jinak mohli pomoci, a v prostředí podobně naladěné skupiny bývá komunikace mnohem snazší, i díky virtuální identitě, již si uživatel vytváří a jež bývá odlišná od skutečné, takže uživatel může nabýt dojmu, že je anonymní. Tato anonymita je však iluzorní⁵⁸ a informace, jež uživatelé sdílejí, mohou být zneužité.

I přesto, že web funguje na principu hyperlinků – tedy odkazů, a nezabezpečený obsah je možné velmi rychle šířit, mnozí z rodičů si tuto souvislost neuvědomují. Nemilým překvapením tak pro mnohé z nich bylo například zveřejnění těchto fotek s ironickým komentářem na blogu Protivná blondýna.⁵⁹

Pokud rodič tím své dítě výrazně nepoškozuje, může samozřejmě zveřejňovat různé informace, není ovšem zcela jednoznačné, do jaké míry si přispěvatelé (nejen dětských) sociálních sítí uvědomují potenciální trvalost své digitální stopy.

⁵⁸ Tamtéž, str. 18

⁵⁹ Mají těhotné ženy místo mozku chrastítka? Vol. 2. [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: http://www.protivna-blondyna.cz/2011/10/maji-tehotne-zeny-misto-mozku_12.html

3. Možné přínosy nebo negativa blogování a sdílení života na sociálních sítích

Větší část této práce pojednává především o blížích rodičů hendikepovaných dětí, ovšem některé důvody, proč sebe či dítě prostřednictvím blogu nebo sociálních medializovat se týkají obou typů médií a v obou případech mohou mít své důsledky

3.1. Přínosy blogování

Blogování pomáhá autorům „rodičovských“ blogů v několika aspektech. Rozdělila bych je následovně:

1. Setření vzdáleností, získání informací

Nejedná se pouze o vzdálenost fyzickou, ale také o nemožnost styku v reálném životě s podobně zaměřenými lidmi. Díky blogům či diskuzním fórum se podobně orientovaní lidé mohou snadno najít a komunikovat spolu, aniž by opustili pohodlí svého domova. Právě překonání byť malé vzdálenosti může být pro mnohé rodiče nejen hendikepovaných dětí problémem, a díky internetu se tato překážka poměrně významně snižuje. Nezůstávají tak v izolaci a mohou získávat tolik potřebné informace a zkušenosti ostatních.

2. Blogování jako možnost vzdělávání okolí

Všichni tři dotázaní blogeři se shodli v tom, že jim blog pomáhá komunikovat vnějšímu světu informace, ke kterým by se tito lidé jinak nedostali. Díky blogům mohou pomoci nejen rodičům, kteří s podobnými problémy teprve začínají bojovat, ale mají šanci nenásilnou oslovit i další čtenáře a šířit tak osvětu o méně medializovaných tématech, jako jsou právě handicap, a tak z nich těží čtenář.

3. Blog jako psychoterapie

Zejména Marcela Martínková (Autíček Jeníček) a v menší míře také Lucie Tusinová (Tuštička Ninuška) zdůrazňovaly funkci blogu jako psychoterapii. Častým problémem matek s hendikepovanými dětmi je nemožnost si o daném problému promluvit. I pouhá možnost jednosměrně komunikovat směrem ven dokáže v mnohém pomoci, obzvláště je-li ještě upevněná pozitivní reakcí a podporou z druhé strany.

Blogy umožňují vytvářet a sdělovat svoji virtuální identitu, shromažďovat kolem sebe podobně zaměřenou komunitu, sumarizovat a strukturalizovat svoji minulost a komunikovat aktuální zážitky⁶⁰, a tak mohou napomoci blogerům částečně nabýt psychické rovnováhy.

3.2. Negativní důsledky blogování

Negativní důsledky blogování nejsou tak jednoznačné, jako pozitiva. Hlavními problémy, se kterými se blogeři nebo jejich děti mohou potýkat, je zejména ztráta soukromí, popřípadě možnost konfliktu skrze diskuzi.

1. Ztráta soukromí

Hovoříme-li o ztrátě soukromí, jde o do jisté míry ztrátu dobrovolnou. Tyto informace poskytují „výměnou“ za informace, které jim mohou poskytnout ostatní, a které by jim bez podkladů dát nemohli.

Je zatím pouze hypotetickou otázkou, nakolik takové odkrytí intimity dítěte může v budoucnosti narušit jeho rovnováhu, to záleží na konkrétním objektu blogu a jeho pochopení situace.

2. Agresivita komentátorů

Agresivita čtenářů, zejména těch anonymních někdy může být důvodem, který částečně a vyruší pozitivní přínos blogování. V takových případech se často stává, že bloger diskuzi nebo agresivní diskutéry maže. Vzhledem k tomu, že online prostředí je často vnímané jako prostředí bez zábran a pravidel, je možné, že si často útočník ve virtuálním světě dovolí mnohem více, než by si troufl v reálném kontaktu.⁶¹ „Není těžké si představit, že na stejné úrovni verbální komunikace tváří v tvář by již dávno došlo k pěstnímu souboji,“ uvádí Šmahel.

Spouštěčem může být jakákoli záminka v diskuzi a anonymita nebo alespoň zdání anonymity ještě agresii zvyšuje. Z dotázaných blogerů se s daným problémem potýkala zejména Marcela Martínková, autorka blogu Autíček Jeníček.

⁶⁰ *American Behavioral Scientist* [online]. 2008-09-01, vol. 52, issue 1 [cit. 2014-05-16]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: <http://abs.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0002764208321341>

⁶¹ ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003, s. 80. Psychologická setkávání, sv. 6. ISBN 8072543601.

3.3. Shrnutí

V rámci zkoumané skupiny vyšlo, že pozitiva převažují nad negativy, v opačném případě by autoři v blogování nepokračovali.

Uživatelů dětských sociálních sítí se týkají tyto přínosy a negativa podobně jako blogerů, snad jen s výjimkou pozitiva č. 2. – *Blogování jako možnost vzdělávání*, běžný uživatel totiž v rámci diskuzních serverů obvykle nemá možnost altruisticky dlouhodobě předávat své znalosti dál.

Hypotézu o možném využití dětských blogů jako výdělečných nebo fundraisingových projektů se mi nepodařilo na vybraných respondentech ověřit.

Závěr

Přestože se zdá, že na blogování není nic zvláštního, není vždy jednoduché, zvláště v případě, kdy se autor dotýká a bloguje především o soukromí svých blízkých, kteří o tom ještě nemohou rozhodovat – tedy především dětí.

Hlavním cílem mé práce bylo právě popsání takového blogování na základě tří českých blogů o hendikepovaných dětech, sekundárně pak nastínění oblasti dětských sociálních sítí, na které mohou uživatelé přispívat podobně jako na blogy. Jedním z cílů práce bylo vymezení přínosů a případných negativ blogování o hendikepovaných dětech. Respondenti se shodují, blogy a diskuzní fóra jim pomáhají získávat informace a komunikovat na velké vzdálenosti z domova - internet tak pomáhá snižovat fyzickou i sociální izolaci.

Jako další výhodu blogů jejich autoři jmenují i možnost šíření informací a osvěty. Nezanedbatelná je i psychoterapeutická funkce blogování, kterou uvedly ženské respondentky.

Komunikace prostřednictvím blogů a specializovaných sociálních sítí ovšem přináší i rizika, například agresivitu a konflikty se čtenáři či členy diskuzních fór. S tou se setkala například autorka blogu Autíček Jeníček. Ztrátu soukromí sebe i ústředních postav zkoumaných příspěvků, tedy svých hendikepovaných dětí, chápou jako daň za šíření osvěty o hendikepech nebo jako nezbytnou pro výměnu informací v rámci internetové komunikace.

Práci uzavírám hypotézou, že i přes možná negativa jsou blogy a sociální sítě praktickým a přínosným novým médiem.

Summary

Although it seems that blogging is nothing special, it is not always easy, especially when the author on his blog blogs touches mainly about the intimacy of their loved ones who have it yet cannot decide - that is, especially children.

The main aim of this work was to describe the phenomenon of Blogging on the basis of three Czech blogs about handicapped children, secondarily summary children's social networks on which users can contribute like blogs. One of the aims of this work was to define benefits and possible negative blogging about handicapped children. Respondents agree, blogs and discussion forums help them to obtain information and communicate over long distances from home - internet thus helps to reduce the physical and social isolation.

As a further advantage of blogging their authors nominate the possibility of dissemination of information and education, also psychotherapeutic function of blogging, reported by female respondents is considerable.

Communication via blogs and social networking brings also risks, such as aggression and conflict with the readers and members of the forums. With this problem met the author of the blog Autíček Jeníček. Bloggers understand loss of privacy as a tax for raising awareness of handicap or as necessary for the exchange of information across the Internet communication.

Work closes with hypothesis that despite the possible negatives, blogs and social networks are practical and beneficial new medium.

Použitá literatura a internetové zdroje

Kniha

BLOOD, Rebecca. The weblog handbook: practical advice on creating and maintaining your blog. Cambridge, MA: Perseus Pub., c2002, xii, 195 p. ISBN 07-382-0756-X.

BOYD, Danah m. a Nicole B. ELLISON. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication [online]. 2007, vol. 13, issue 1, s. 210-230 [cit. 2014-05-16]. DOI: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x.

Článek

BLOOD, Rebecca. Weblog history [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html

Článek

CARLSON, Nicola. The Story How Facebook Was Founded [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/how-facebook-was-founded-2010-3#we-can-talk-about-that-after-i-get-all-the-basic-functionality-up-tomorrow-night-1>

Kniha

ČERMÁK, Miloš. Nová média. Úvod a stručná historie. In: OSVALDOVÁ, Barbora, Alice

Článek

DOČEKAL, Daniel. Facebook konečně maže fotky, které jste smazali [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/facebook-konecne-maze-fotky-ktere-jste-smazali-doted-je-nechaval-na-webu/>

Článek

DOČEKAL, Daniel. Nahlašujete Facebooku rasistické stránky? Marná práce, je mu to jedno. [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/nahlasujete-facebooku-rasisticke-stranky-marna-prace-je-mu-to-jedno/>

Článek

GURAK, Laura J. The Psychology of Blogging You, Me, and Everyone in Between, American Behavioral Scientist [online]. 2008-09-01, vol. 52, issue 1 [cit. 2014-05-16]. ISSN 0002-7642. Dostupné z: <http://abs.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0002764208321341>

Kniha

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 50. ISBN 80-7367-040-2.

Kniha

NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ a Miloš ČERMÁK. *Žurnalistika v informační společnosti: digitalizace a internetizace žurnalistiky: proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií aneb nová média teoreticky i prakticky*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2009, s.7-42. ISBN 978-80-246-1684-1.

Kniha

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007, s. 33. ISBN 9788072772667

Elektronická kniha

RETTBERG, Jill Walker. *Blogging* [online]. Hoboken: Wiley, 2013 [cit. 2014-05-16], str.14-15. ISBN 978-074-5674-018. Dostupné z:
<http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10738063>

Článek

SINGEL, Ryan Mark Zuckerberg: I Donated to Open Source, Facebook Competitor [online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z: <http://www.wired.com/2010/05/zuckerberg-interview/all/>

[online]. [cit. 2014-05-16]. Dostupné z:
<https://www.facebook.com/help/325807937506242/>

Kniha

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003, s. 18-80. *Psychologická setkávání*, sv. 6. ISBN 8072543601.

Kniha

VEĽAS, Peter *Teória a prax novinárskych žánrov*. 2. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2000, s. 23-24. ISBN 8022314935

Kniha

ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-716-9168-2

Online zdroje:

Blog Autíček Jeníček

Dostupné z: <http://auticekjenicek.blogspot.cz/>

Blog Fotrův deník

Dostupné z: <http://blog.respekt.ihned.cz/>

Blog Julie Vašků

Dostupné z: <http://zita-autismstory.blogspot.cz/>

Blog Petra Forejtka na iDNES.cz

Dostupné z: <http://forejtek.blog.idnes.cz/>

Blog Tuštička Ninuška

Dostupné z: <http://tusticka.blogspot.cz/>

Blog ProtivnáBlondýna.cz

Dostupné z: http://www.protivna-blondyna.cz/2011/10/maji-tehotne-zeny-misto-mozku_12.html

Kodex blogera Economia

Dostupné z: <http://blog.ihned.cz/kodex-blogera/>

Kodex blogera iDNES.cz

Dostupné z: <http://info.blog.idnes.cz/c/30939/Kodex-blogera.html>

Blogy na Lidovky.cz

Dostupné z: <http://bigbloger.lidovky.cz/>

Podmínky užívání Facebook.cz

Dostupné z: <https://www.facebook.com/terms.php>

Lidé.cz

Dostupné z: <http://lide.cz/>

LíbímSeTi.cz

Dostupné z: <http://libimseti.cz/>

Nyx.cz

Dostupné z: <http://nyx.cz/>

Statistiky Mimibazar.cz

<http://www.seethestats.com/site/mimibazar.cz>

Statistiky dalších vybraných stránek

<http://online.netmonitor.cz/index.php>

Blog ProtivnáBlondýna.cz

http://www.protivna-blondyna.cz/2011/10/maji-tehotne-zeny-misto-mozku_12.html

Kvalifikační práce

JENÁČKOVÁ, Ilona. Nadužívání počítače a jeho vliv zejména na rodinný život. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/208857/pedf_b/bakalarska_prace.txt. Bakalářská práce.

MASARYKOVA UNIVERZITA BRNO PEDAGOGICKÁ FAKULTA KATEDRA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY. Vedoucí práce PhDr. Denisa Denglerová, Ph.D.

KASÍK, Pavel. Nástup blogů na českou mediální scénu. Praha, 2008. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/8000983506/?lang=cs>. Bakalářská práce. Fakulta sociálních věd (FSV). Vedoucí práce Milan Šmíd.

POŘÍZKOVÁ, Veronika. Foodblogging(série publicistických interview pro časopis Instinkt). Dostupné z: https://is.muni.cz/th/348324/fss_b/BP_Porizkova_Veronika.txt. Masarykova univerzita Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce Ing. Rudolfa Burgr